

Бібліографія

Butler, J. (1997). *Excitable speech. A Politics of the performative*. Routledge.

Fromm, E. (1994). *Escape from freedom*. Henry Holt and Company.

Зв'язки між філософією та активізмом

Валерія Дубова

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Авторка доповіді має особисту інтенцію поширити бачення феномену, що закладений в основу активної громадянської позиції, а саме, три мінімальні необхідні умови життєздатної Свободи Волі індивіда. «Свобода Волі» тут писатиметься з великої літери, і це свідомо авторська стратегія, адже окреслене поняття є центральним для всього тексту. Також у феноменологічних текстах категорії, що позначають фундаментальні виміри буття (Свобода, Воля, Буття, Інший), пишуться з великої на знак їхньої онтологічної ваги.

В дослідженні активізм розглянуто як розвинену форму практики Свободи Волі, що конститує, а не лише виражає її. Але перед тим, як досягти розвиненого рівня, нам треба почати. Знання, втілене на певному «носії», на кшталт наших «провідників», при тому що цей носій сам по собі не є знанням, обертається розумінням (Сватко, 2024, с. 51). Для того, щоб знання втілювалося на певному «носії», воно має бути спершу визначеним. Тож, першою умовою Свободи Волі є її визначення, проте не словникове, а особистісне. Людина має на власному досвіді зрозуміти та виокремити з фону/шуму ту силу, яка рухає її особисто. Рухає через прийняті рішення, дії та відповідальність. Простеживши цей зв'язок між власним рішенням і отриманим результатом, людина знайомиться з власною Вільною Волею. Чим свідомішим буде цей процес, тим сильнішим буде розуміння, що вона існує — Вільна Воля. Як відомо, усвідомленість — це прийняття результатів власних дій, заснованих на власних прийнятих рішеннях, без відчуття провини. Якщо наші рішення та дії були хибними та призвели до небажаних наслідків, усвідомлена особистість має вжити всіх заходів щодо ліквідації цих наслідків та провести роботу над кожним із етапів процесу задля внесення необхідних змін і унеможливлення повторення небажаних наслідків.

Другою необхідною умовою життєздатної Вільної Волі є щирий мотив/ціль/імпульс. Кожна доросла свідома людська особистість має бажання. Кожен правота дієздатний громадянин України має інтенції до покращення власного громадянського

життя. Тож, необхідною умовою застосування Вільної Волі в площині громадянської позиції є усвідомлення власних бажань, можливостей та готовностей. Тільки за наявності всіх трьох елементів — «хочу», «можу» та «буду» — щодо однієї ідеї відбувається дія, а отже, і реалізація активної громадянської позиції.

Третьою умовою є локалізація уваги. Щоб проявити Волю, треба простір. Якщо людське життя послуговується автоматизмом, і все категоризоване одне за одним в цикл, то немає місця, де застосувати волю. Для протидії автоматичним «сценарним» програмам, авторка дослідження пропонує звернутися до практик самоусвідомленості через медитацію.

Висновуючи, авторка пропонує практикувати Свободу Волі, починаючи з особистісного визначення та продовжуючи її свідомий рух відповідно до інтенцій окремого громадянина. Відповідно до античної філософії, людина не може повноцінно реалізуватися поза спільнотою (полісом).

Бібліографія

Сватко, Ю. І. (2024). XXI міжнародна науково-практична конференція «Конфліктологічна експертиза: теорія та методика»: Програма і матеріали виступів, 15 листопада 2024 р., Київ, Україна [Орг. комітет: А. М. Гірник, Ю. І. Сватко]; ГО «Товариство конфліктологів України», Кафедра ЮНЕСКО «Права людини, мир, демократія, толерантність та взаєморозуміння між народами» в НаУКМА.

Ворожнеча як інструмент тоталітарного контролю

Олексій Родіонов

Інститут філософії ім. Г. Сковороди НАН України

Сьогодні вивчення тоталітарних систем набуває нової актуальності. Особливої важливості ці дослідження набувають для України в контексті її протистояння Росії, влада якої все більше вдається до впровадження політик, близьких до тоталітаризму — на кшталт панування, за якого обмежують та заперечують будь-яку здатність до свободи задля досягнення повної керованості населення. Втім, ми припускаємо, що тоталітаризм — це не тільки про політику. Традиційні підходи, здебільшого, концентруючись на політичних аспектах минулого, ігнорують питання про те, як тоталітаризм вкорінюється в людському бутті.

Особливо плідними для розв'язання цієї проблеми є філософська антропологія